

Spauda ir informacija

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas
PRANEŠIMAS SPAUDAI Nr. 23/20
2020 m. kovo 3 d., Liuksemburgas

Sprendimas byloje C-125/18
Marc Gómez del Moral Guasch / Bankia SA

Ispanijos teismai privalo kontroliuoti, ar hipoteka užtikrintos paskolos sutartyse esanti sąlyga, pagal kurią numatyta taikyti kintamąją palūkanų normą, grindžiamą Ispanijos taupomųjų bankų indeksu, yra aiški ir suprantama

Jei šie teismai konstatuoja, kad ši sąlyga yra nesąžininga, siekdami apsaugoti vartotoją nuo itin neigiamų padarinių, galinčių atsirasti dėl paskolos sutarties negaliojimo, jie gali pakeisti šį indeksą Ispanijos teisės aktuose numatytu indeksu

2020 m. kovo 3 d. paskelbtame Sprendime *Gómez del Moral Guasch* (C-125/18) Teisingumo Teismo didžioji kolegija konstatavo, kad **vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo sudarytos hipoteka užtikrintos paskolos sutarties sąlyga, pagal kurią vartotojo mokamų palūkanų norma priklauso nuo orientacinio indekso, Ispanijos taupomųjų bankų taikomo hipoteka užtikrintos paskolos sutartims** (toliau – orientacinis indeksas) ir numatyto Ispanijos teisėje, patenka į Direktyvos dėl nesąžiningų sąlygų¹ taikymo sritį. Iš tiesų ši sutarties sąlyga neatspindi įstatymų ar kitų teisės aktų privalomųjų nuostatų, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalį. Teisingumo Teismas taip pat nurodė, kad Ispanijos teismai turi tikrinti, ar tokia sutarties sąlyga yra aiški ir suprantama, neatsižvelgdami į tai, ar Ispanijos teisėje pasinaudota Direktyvos dėl nesąžiningų sąlygų 4 straipsnio 2 dalyje valstybėms narėms suteikta galimybe numatyti, kad sąlygų nesąžiningumo vertinimas nėra susijęs su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžimu. Jei šie teismai konstatuoja, kad ši sąlyga nesąžininga, siekdami apsaugoti vartotoją nuo itin neigiamų padarinių, galinčių atsirasti dėl paskolos sutarties negaliojimo, jie gali pakeisti šį indeksą Ispanijos teisės aktuose numatytu indeksu.

Šis sprendimas priimtas išnagrinėjus *Juzgado de Primera Instancia n° 38 de Barcelona* (Barselonos pirmosios instancijos teismas Nr. 38, Ispanija) pateiktą prašymą priimti prejudicinį sprendimą. Marc Gómez del Moral Guasch pareiškė ieškinį šiame teisme dėl jo su banku *Bankia SA* sudarytoje hipoteka užtikrintos paskolos sutartyje esančios sąlygos, susijusios su kintamąja ir mokėjimo funkciją atliekančia palūkanų norma, galimo nesąžiningumo. Pagal šią sutarties sąlygą vartotojo mokamų palūkanų norma priklauso nuo orientacinio indekso. Šis orientacinis indeksas yra numatytas nacionalinės teisės aktuose ir jį kredito įstaigos gali taikyti hipoteka užtikrintos paskolos sutartims. Vis dėlto Ispanijos teismas pažymi, kad kintamosios palūkanų normos indeksavimas taikant orientacinį indeksą yra mažiau palankus nei indeksavimas taikant vidutinę tarpbankinę palūkanų normą (*Euribor*), kuris taikomas 90 % Ispanijoje išduotų hipoteka užtikrintų paskolų, nes paskolos kaina padidėja 18 000–21 000 eurų.

Pirma, Teisingumo Teismas priminė, kad į direktyvos taikymo sritį nepatenka sutarčių sąlygos, atspindinčios įstatymų ar kitų teisės aktų privalomąsias nuostatas². Vis dėlto Teisingumo Teismas pažymėjo, kad **šioje byloje taikytinose Ispanijos teisės normose dėl paskolų su kintamąja palūkanų norma nebuvo nustatyta pareiga taikyti oficialų orientacinį indeksą, bet nurodyta, kad „orientaciniai indeksai arba normos“ turi atitikti tam tikras sąlygas, kad kredito įstaigos galėtų juos taikyti**, tačiau tai dar turi patikrinti Ispanijos teismai. Taigi Teisingumo Teismas priėjo prie išvados, kad į direktyvos taikymo sritį patenka hipoteka užtikrintos paskolos sutarties sąlyga,

¹ 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288).

² Direktyvos 1 straipsnio 2 dalis.

kurioje numatyta, kad paskolos palūkanų norma grindžiama vienu iš nacionalinės teisės aktuose numatytų oficialių orientacinių indeksų, kuriuos kredito įstaigos gali taikyti hipoteka užtikrintoms paskoloms, jei šiuose teisės aktuose nenumatyta, kad šis indeksas taikomas nepaisant sutarties šalių pasirinkimo arba taikomas tuo atveju, kai tos šalys nesusitarė kitaip.

Antra, Teisingumo Teismas nagrinėjo nacionalinio teismo įgaliojimus atliekant sutarties sąlygos, susijusios su pagrindiniu sutarties dalyku, skaidrumo kontrolę. Direktyvos 4 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad sąlygų nesąžiningumo vertinimas nesusijęs su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžimu, jei šios sąlygos pateikiamos aiškia, suprantama kalba³. Ispanijos teismui kilo klausimas, ar nacionalinis teismas gali kontroliuoti, ar tokia sutarties sąlyga, kaip ginčijama šioje byloje, atitinka direktyvoje įtvirtintą skaidrumo reikalavimą, net jeigu ši direktyvos nuostata neperkelta į nacionalinę teisę. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad sutarčių sąlygos visada turi būti išdėstomos aiškia, suprantama kalba⁴. Anot Teisingumo Teismo, šis reikalavimas taikomas ir tuomet, kai sutarties sąlyga patenka į minėtos nuostatos taikymo sritį, net jeigu atitinkama valstybė narė, šiuo atveju Ispanija, neperkėlė šios nuostatos į nacionalinę teisę. Vadinas, **valstybės narės teismas visada privalo kontroliuoti, ar sutarties sąlyga, susijusi su pagrindiniu sutarties dalyku, yra aiški ir suprantama.**

Trečia, Teisingumo Teismas konstatavo, jog kad **hipoteka užtikrintos paskolos sutartyje esanti sutarties sąlyga, kuria nustatyta kintamoji palūkanų norma**, atitiktų skaidrumo reikalavimą, kaip jis suprantamas pagal direktyvą⁵, ši sąlyga turi būti ne tik suprantama formaliu ir gramatiniu aspektais, bet ir suteikti vidutiniam, pakankamai informuotam ir protingai pastabiam bei nuovokiam vartotojui galimybę suvokti, kaip konkrečiai apskaičiuojamos šios palūkanos, ir, remiantis konkrečiais ir suprantamais kriterijais, įvertinti galimai reikšmingas tokios sąlygos ekonomines pasekmes jo finansiniams įsipareigojimams. Šiuo aspektu ypač svarbu tai, kad pagrindinė su šios palūkanų normos skaičiavimu susijusi informacija būtų lengvai prieinama bet kuriam asmeniui, ketinančiam sudaryti hipoteka užtikrintos paskolos sutartį, nes šios palūkanų normos apskaičiavimo būdas paskelbtas atitinkamos valstybės narės oficialiajame leidinyje, ir tai, kad pardavėjas ar tiekėjas pateiktų vartotojui informaciją apie indekso, kuriuo remiantis apskaičiuojama ši palūkanų norma, pokyčius praityje.

Ketvirta, dėl nacionalinio teismo įgaliojimų konstatuoti, kad sutarties sąlyga yra nesąžininga, kaip tai suprantama pagal direktyvą, Teisingumo Teismas priminė, kad pagal šią direktyvą⁶ nedraudžiama nacionaliniam teismui, taikančiam sutarčių teisės principus, panaikinti pardavėjo ar tiekėjo ir vartotojo sudarytos sutarties nesąžiningą sąlygą ir ją pakeisti dispozityviaja nacionalinės teisės nuostata tais atvejais, kai dėl nesąžiningos sąlygos pripažinimo negaliojančia teismas būtų priverstas panaikinti visą sutartį ir dėl to vartotojui galėtų atsirasti itin neigiamų padarinių. Iš tiesų dėl tokio sutarties panaikinimo likusi negražinta paskolos dalis, kurios dydis gali viršyti vartotojo finansines galimybes, iš principo taptų mokėtina nedelsiant, o tokia situacija neigiamai paveiktų veikiau vartotoją, o ne paskolos davėją, kuris dėl to nebūtų atgrasytas nuo tokių sąlygų įtraukimo į jo siūlomas sutartis. Nagrinėjamu atveju Ispanijos teisės aktų leidėjas po to, kai buvo sudaryta ginčijama paskolos sutartis, įvedė „pakaitinį“ indeksą, kuris yra dispozityvus (tai dar turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas). Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas nusprendė, kad **pagal direktyvą⁷ nacionaliniam teismui nedraudžiama tuo atveju, kai nesąžininga sutarties sąlyga, kurioje nustatytas orientacinis indeksas, taikomas apskaičiuojant paskolos kintamąsias palūkanas, yra negaliojanti, pakeisti šį indeksą minėtu pakaitiniu indeksu, nebent šalys susitarė kitaip, jeigu panaikinus šią nesąžiningą sutarties sąlygą hipoteka užtikrintos paskolos sutartis negalėtų toliau būti vykdoma ir visos sutarties panaikinimas sukeltų itin neigiamų padarinių vartotojui.**

³ Direktyvos 4 straipsnio 2 dalis, kurioje minimos sutarties sąlygos, susijusios su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžimu ir su kainos ir atlygio adekvatumu mainais suteiktoms paslaugoms ar prekėms.

⁴ Direktyvos 5 straipsnis.

⁵ Direktyvos 4 straipsnio 2 dalis ir 5 straipsnis.

⁶ Direktyvos 6 straipsnio 1 dalis.

⁷ Direktyvos 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Nuotraukas iš sprendimo paskelbimo posėdžio galima rasti „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106